

ರಾಷ್ಟ್ರ ಜಾಗೃತಿಯ ಹರಿಕಾರ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದ

ಸ್ವಾಮಿ ಭಜನಾನಂದ |

(ಹಿಂದಿನ ಸಂಚಿಕೆಯಿಂದ)

(ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಭಾರತ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಜಾಗೃತಿಗೆ ನೀಡಿದ ಎರಡು ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವೆಂದರೆ, ೧. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಸೃಷ್ಟಿ. ೨. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಜಾಗೃತಿಯ ಭಾವನೆ.)

೩. ಭಾರತವನ್ನು ಒಂದು ಧೈಯೋದ್ದೇಶವುಳ್ಳ ದೇಶವನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುವುದು: ೧೯ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಜಾಗೃತಿಗಾಗಿ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಆಕ್ರಮಣದ ವಿರುದ್ಧದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯು ಹೇಗೆ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ಮತ್ತು ಸಮಾಜಸುಧಾರಣಾ ಆಂದೋಲನಗಳ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿತು ಎನ್ನುವುದನ್ನೂ ನಾವು ನೋಡಿದ್ದೇವೆ. ಇಂಥ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಅವತರಣವಾಯಿತು. ಅವರು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಚೇತನದ ಹರಿಕಾರರಾದರು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ರಾಷ್ಟ್ರಜೀವನದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಆಯಾಮವನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಈ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನು ಅವರು ಭಾರತದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಸ್ವಾಮೀಜಿ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದರು. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಜನರಿಗೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಹಾಯದ ಗಂಭೀರ ಆವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆಯೆಂಬುದು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರು ತಮ್ಮ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ, ಜೀವನದ ಅರ್ಥಹೀನತೆ ಮತ್ತು ಶೂನ್ಯತೆಗಳಂತಹ ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮತ್ತು ಮಾನವ-ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ. ಆಗ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಿದ್ದ ಅನೇಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಬಹಳ ಸೀಮಿತವಾದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಹಾಗೂ ಭಯಪೂರಿತ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನೇ ಆಧಾರವಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಇದರಿಂದ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಜನರಿಗೆ

ಆವಶ್ಯಕತೆಯಿರುವ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ನೀಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಅವುಗಳಿಗೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮತೀಯ ಭಾವನೆಗಳಿಂದ ದೂರವಾದ ಚಿರಂತನ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಕ ಸತ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ನೇರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅನುಭವಗಳ ಮೇಲೆ ಆಧರಿಸಿದ ಭಾರತೀಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಮಾತ್ರವೇ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಜನರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅಗತ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಬಲ್ಲದು. ಇದಲ್ಲದೆ, ಭಾರತೀಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಾಮರಸ್ಯದ ಸಂದೇಶದ ಆವಶ್ಯಕತೆಯೂ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಅವಶ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಜಾಗತಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಭಾರತವು ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ; ಒಂದು ಮಹತ್ವವಾದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ತಳೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದೇ ಇದರರ್ಥ. ಈ ರೀತಿ, ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಭಾರತವನ್ನು ತನ್ನದೇ ಆದ ಧೈಯೋದ್ದೇಶವುಳ್ಳ ರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿದರು. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ, ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ ಹೋದರು. ಭಾರತವು ತನ್ನ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಯಿಂದ ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಗೆಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಆಶಿಸಿದರು. ಅವರ ವಿದ್ಯಾತಪ್ರಭೆಯಂಥ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬಹುದು: “ಭಾರತವು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಇಡೀ ಜಗತ್ತನ್ನು ಗೆಲ್ಲಬೇಕು. ಇದೇ ನನ್ನ ಜೀವನದ ಕನಸು... ನಮ್ಮ ಮುಂದಿರುವ ಮಹಾನ್ ಆದರ್ಶವೇ ಇದು. ಮತ್ತು ಎಲ್ಲರೂ ಇದಕ್ಕೆ ತಯಾರಾಗಿರಬೇಕು... ಆ ಧೈಯವೇ ಭಾರತದಿಂದ ಇಡೀ ಜಗತ್ತಿನ ವಿಜಯ - ಈ ಧೈಯವನ್ನು ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಕಡಮೆ ಮಾಡಬಾರದು. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಇದಕ್ಕೆ ಸನ್ನದ್ಧರಾಗಬೇಕು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ನರವನ್ನೂ ಇದಕ್ಕೇ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಭಾರತವೇ ಎದ್ದೇಳು. ನಿನ್ನ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಯಿಂದ ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೇ ಜಯಿಸು.”

೪. ಭಾರತೀಯರ ಹೃದಯಗಳಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಮೂಡಿಸಿದ್ದು: ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದಲೂ ಭಾರತದ ರಾಜಕೀಯ ಇತಿಹಾಸವು, ವಿದೇಶೀ ಗುಂಪುಗಳ ಆಕ್ರಮಣಗಳು,

ಸೋಲುಗಳು ಮತ್ತು ಪರಕೀಯರ ನಿರಂತರ ದಾಸ್ಯದ ಕಥನವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಇದರ ಫಲವಾಗಿ ಭಾರತೀಯ ಮಾನಸವು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸೋಲಿನ ಭಾವನೆ, ಕೀಳರಿಮೆ, ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದ ಕೊರತೆ, ಅಸಹಾಯಕತೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಡತೆಗಳೆಂಬ ನಕಾರಾತ್ಮಕ ಗುಣಗಳಿಂದ ತುಂಬಿಹೋಗಿತ್ತು. ವಿದ್ಯಾವಂತ ಭಾರತೀಯರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ದೇಶದ ಬಗ್ಗೆ, ಅದರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೀಳರಿಮೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು, ತಮ್ಮ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶಗಳನ್ನು ಪ್ರಶಂಸೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು.

ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಉಚ್ಚಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಪ್ರಾಚೀನ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವೈಭವವನ್ನು ಜಗತ್ತಿಗೆಲ್ಲ ಸಾರಿದರು. ಇದರಿಂದ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ತಾವು ಅಭಿಮಾನಪಡುವ ಸಂಗತಿಯೊಂದು ದೊರಕಿದಂತಾಯಿತು. ಭಾರತೀಯರು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಜನಾಂಗಕ್ಕಿಂತ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾಗಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರೆಂದು ಸ್ವಾಮೀಜಿ ತಮ್ಮ ಅಪೂರ್ವ ವಾಗ್ವಿಖರಿಯಿಂದ ಖಚಿತಪಡಿಸಿದ್ದು, ಭಾರತೀಯರ ಸಮಷ್ಟಿ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಆಳವಾಗಿ ಬೇರೂರಿತು. ಇದರ ಫಲವಾಗಿ, ತಾವು ಶ್ರೇಷ್ಠರು ಮತ್ತು ವಿಜಯಶಾಲಿಗಳೆಂಬ ಭಾವನೆ ವಿದ್ಯಾವಂತ ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಮನೆಮಾಡಿದೆ. ಸ್ವಾಮೀಜಿ ನೀಡಿದ, “ಏಳು ಭಾರತವೇ. ನಿನ್ನ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಯಿಂದ ಇಡೀ ಜಗತ್ತನ್ನೇ ಜಯಿಸು” ಎಂಬ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿ ಉದ್ದೋಷವು, ಬ್ರಿಟಿಷರ ಕೈಲಿ ಸೋಲುಂಡು ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದ ದೇಶಬಾಂಧವರಿಗೆ ನೈತಿಕ ಬಲವರ್ಧಕವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನು ತಾನು ಯಾವತ್ತೂ ಇತರರ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತನಾಗಿದ್ದೇನೆ ಮತ್ತು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ತಾನು ಇತರರಿಗೆ ನೀಡುವ ಕೊಡುಗೆಯೇನೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾನೆ ಅಂದುಕೊಳ್ಳಿ. ಆಗ ಅವನು ತನ್ನ ಜೀವನ ಅರ್ಥಹೀನ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶರಹಿತ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ದೇಶಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಇದೇ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಭಾರತವು ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚದ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯವೊಂದಿದೆ ಎಂದು ಸ್ವಾಮೀಜಿ ದೃಢವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಭಾರತವು ಜಾಗತಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ತನ್ನ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿ ನೀಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಹಾಗೂ ಅಧಃಪತನಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುತ್ತಿರುವ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ನಾಗರಿಕತೆಗೆ - ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ - ಭಾರತೀಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಿಂಚನ ಅತ್ಯವಶ್ಯವಾಗಿದೆ. ಸ್ವಾಮೀಜಿಯ ಈ ವಿಚಾರಧಾರೆಯು ಭಾರತೀಯರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಘನತೆ ಮತ್ತು ಅಭಿಮಾನದ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಿತು.

ಭಾರತೀಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಜೀವಿತಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರ ಅಪೂರ್ವ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಜಪಹರಲಾಲ್ ನೆಹರು ಅವರು ತಮ್ಮ *Discovery of India* ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾರೆ: “ಭೂತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೇರುಬಿಟ್ಟು (ಪ್ರಾಚೀನ) ಭಾರತದ ಘನತೆಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ತಳೆದಿದ್ದ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು, ಬಾಳಿನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಬಗೆಗಿನ ತಮ್ಮ ಧೋರಣೆಯಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕರಾಗಿಯೇ ಇದ್ದರು. ಮತ್ತು ಭಾರತದ ಪ್ರಾಚೀನತೆ ಮತ್ತು ವರ್ತಮಾನಗಳ ನಡುವಣ ಸೇತುವೆಯಂತೆ ಇದ್ದರು... ಬಿನ್ನಗೊಂಡ ಮತ್ತು ನೀತಿರಹಿತವಾಗಿದ್ದ ಹಿಂದೂ ಮಾನಸಕ್ಕೆ ಅವರು ಸಂಜೀವಿನಿಯಂತೆ ಮೂಡಿಬಂದು, ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ವಾವಲಂಬನೆಯನ್ನು

ನೀಡುವುದರ ಜೊತೆಜೊತೆಗೆ, ಪ್ರಾಚೀನತೆಯೊಡನೆ ಅದರ ಸಂಬಂಧದ ಬೇರುಗಳನ್ನೂ ಬಲಪಡಿಸಿದರು.”

೫. ಕೆಳವರ್ಗದ ಜನರ ಉದ್ಧಾರ: ೧೯ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದ ಭಾರತೀಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಜಾಗೃತಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ನೀಡಿದ ಇನ್ನೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಕೊಡುಗೆಯಿದೆ. ಅದೊಂದರೆ, ಭಾರತದ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ದಯನೀಯ ಸ್ಥಿತಿಯ ಮೇಲೆ ಜನರ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆದಿದ್ದು. ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಅವರನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು *downtrodden* - ತುಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟವರು ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಬಳಸಿದರು. ಅದರ ಹಿಂದಿ ಅನುವಾದವೇ ಇಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ‘ದಲಿತ’ ಎನ್ನುವ ಪದ. ಆದಿವಾಸಿಗಳಲ್ಲದ ಕೆಳವರ್ಗದ ಜನರನ್ನು ಕರೆಯಲು ಇದನ್ನು ಇಂದು ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಭಾರತದ ಅಧಃಪತನದ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿದ್ದು ಎಂದು ಎತ್ತಿತೋರಿಸಿದ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನಾಯಕರು ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು. ಅಂದಿನ ಬಹುತೇಕ ಸಮಾಜಸುಧಾರಕರು ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದ ಹಿಂದುಳಿಯುವಿಕೆಗೆ ಹಿಂದೂಧರ್ಮವೇ ಕಾರಣವೆಂದು ದೂರುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮ ಇಡೀ ಗಮನವನ್ನು ವಿಧವೆಯರ ಮರುವಿವಾಹ, ವಿಗ್ರಹಾರಾಧನೆಯನ್ನು ಖಂಡಿಸುವುದು ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ತೊಡಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೇವಲ ಮಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ವರ್ಗದ ಜನತೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಈ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಸ್ವಾಮೀಜಿ ವಿನೋದವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, “ಒಂದು ದೇಶದ ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿರುವ ವಿಧವೆಯರು ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಗಂಡಂದಿರ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಮೇಲೆ ಆಳೆಯಬಾರದು” ಎಂದು.

ಭಾರತದ ಅಧಃಪತನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಹೀಗೆ ನುಡಿಯುತ್ತಾರೆ: “ಜನಸಾಮಾನ್ಯರನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿದ್ದು ದೊಡ್ಡದೊಂದು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಾಪವೆಂದು ನಾನು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತೇನೆ. ಭಾರತದ ಅಧಃಪತನಕ್ಕೆ ಅದೊಂದು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ. ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಬೇಕು, ಆಹಾರವನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕು. ಅವರನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿನ ರಾಜಕೀಯವೂ ಯಾವ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು (ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು) ನಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಖರ್ಚನ್ನು ಭರಿಸುತ್ತಾರೆ, ನಮ್ಮ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಅವರು ನಮ್ಮಿಂದ ತಿರಸ್ಕಾರವನ್ನಷ್ಟೇ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ... ನಾವು ಭಾರತದ ಪುನರುಜ್ಜೀವನವನ್ನು ಬಯಸುವುದಾದರೆ, ಮೊದಲು ಅವರಿಗಾಗಿ ಕಾರ್ಯತತ್ಪರರಾಗಬೇಕು.”

೬. ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೂಲಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿವರ್ತನೆ: ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರಿಗೆ ಹಿಂಸಾತ್ಮಕ ಕ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಪರಿವರ್ತನೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಏಕಮೇವ ಮಾರ್ಗವೆಂದರೆ ರೈತರು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳ ಕೆಲಸಗಾರರ ಹಿಂಸಾತ್ಮಕ ಆಂದೋಳನ ಎಂದು ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ನ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ, ಅವಶ್ಯವಿರುವ ಎಲ್ಲ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಿವರ್ತನೆಗಳನ್ನು

ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೂಲಕ ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಬಹುದೆಂದು ಸ್ವಾಮೀಜಿ ನಂಬಿದ್ದರು. ಕಳೆದ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ರಷ್ಯಾ ಮತ್ತು ಚೀನಾ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ವಿಫಲವಾಗಿರುವುದು ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರ ಈ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯನ್ನು ಖಾತರಿ ಪಡಿಸಿದೆ. ಸುಮಾರು ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಅವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದರು: “ಶಿಕ್ಷಣ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾತ್ರ! ಯೂರೋಪಿನ ಹಲವಾರು ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುತ್ತ, ಅಲ್ಲಿನವರಲ್ಲಿ ಬಡಜನರೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ನಾನು ಗಮನಿಸಿದೆ. ಆಗ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ, ನಮ್ಮವರೇ ಆದ ಬಡಜನರ ಸ್ಥಿತಿಯು ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದು, ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದರೂ ಏನು? ಶಿಕ್ಷಣವೆಂಬುದೇ ಇದಕ್ಕೆ ನಾನು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಉತ್ತರ. ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೂಲಕ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಮೂಡುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಆ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದ ಮೂಲಕ ಅವರಲ್ಲೇ ಅಡಗಿರುವ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಚೈತನ್ಯದ ಜಾಗೃತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ (ಭಾರತೀಯರ) ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯಾದರೋ, ಆ ಚೈತನ್ಯವು ನಿಧಾನ ವಾಗಿ ಅಡಗಿಹೋಗುತ್ತಿದೆ.”

ಬಂಗಾಳದ ಸಮಾಜಸುಧಾರಕರಲ್ಲಿ ಬಡಜನರ ಬಗ್ಗೆ ಸೇವಾಭಾವನೆಯನ್ನು ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಹೊಂದಿದ್ದವನೆಂದರೆ ಕೇಶವಚಂದ್ರ ಸೇನ್. ಆದರೆ ಅವನಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಆ ಕಾಲದ ನಾಯಕರಾಗಲಿ, ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಶಿಕ್ಷಣವು ಹೇಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಜಾಗೃತಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಬಲ್ಲುದು ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, “ನಾನು ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಮುಂದೆಯೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ: ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯು ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆ, ರಾಷ್ಟ್ರವೂ ಅದೇ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದು. ಭಾರತದ ಅಧೋಗತಿಗೆ ಮುಖ್ಯಕಾರಣವೆಂದರೆ ಇಡೀ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯನ್ನು ಮೊಳು ಅಹಂಕಾರ ಮತ್ತು ರಾಜವೈಭವದ ಅಧಿಕಾರಶಾಹಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಕೈಬೆರಳಿನಷ್ಟು ಜನರು ಏಕಸ್ವಾಮ್ಯಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು. ಮತ್ತೆ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಏರಬೇಕಾದರೆ, ಇದೇ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ನಾವು ಮುಂದುವರೆಯಬೇಕು, ಅದೆಂದರೆ ಮೊದಲು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಹರಡಬೇಕು.”

ಈ ಹೇಳಿಕೆಯು ಈಗ ಎಲ್ಲರೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿ ಕೊಂಡಿರುವ ವಾಸ್ತವಾಂಶವಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ, ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಹರಡಲು ವಿಫಲವಾಗಿರುವುದೇ ಭಾರತದ ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಗತಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಪ್ರಮುಖ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಸತ್ಯಾಂಶವನ್ನು ಸರ್ಕಾರ, ವಿಶ್ವಬ್ಯಾಂಕ್ ಮತ್ತಿತರ ಸಂಘಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಈಗ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿವೆ.

ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಎತ್ತಿತೋರಿಸಲಿಲ್ಲ, ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿ ಕೊಡಬೇಕು ಎನ್ನುವುದನ್ನೂ ಅವರು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಭಾರತದ ಸಮಸ್ಯೆ ಎಂದರೆ ಇಲ್ಲಿನ ಬಹುಪಾಲು ಜನರು ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ಆ ಗ್ರಾಮಗಳು ಇತ್ತೀಚಿನವರೆಗೂ ಸಂಪರ್ಕಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರದ ದೂರದೂರದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿವೆ. ಇದಲ್ಲದೆ, ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದ ವರಮಾನವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಬಹುತೇಕ

ಬಡಮಕ್ಕಳು, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ, ಕೆಲಸಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶಾಲೆಯ ಮೂಲಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕೊಡುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಕೇವಲ ಕೆಲವೇ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: “ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿಯೂ ಉಚಿತ ಶಾಲೆಯನ್ನು ತೆರೆಯುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಇದ್ದೇವೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸೋಣ, ಇಷ್ಟಾದರೂ ಬಡಬಾಲಕರು ತಮ್ಮ ವರಮಾನವನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೊಲ ಉಳುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆಯೇ ಹೊರತು, ನಿಮ್ಮ ಶಾಲೆಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ... ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ನಾನೊಂದು ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದಿದ್ದೇನೆ. ಅದೆಂದರೆ ಇದು, ಬೆಟ್ಟವು ಮಹಮ್ಮದನ ಬಳಿಗೆ ಬರಲಾಗದಿದ್ದರೆ, ಮಹಮ್ಮದನೇ ಬೆಟ್ಟದ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಬಡಜನರು ಶಿಕ್ಷಣದ ಕಡೆಗೆ ಬರಲಾಗದಿದ್ದರೆ, ಶಿಕ್ಷಣವೇ ಅವರ ಹೊಲ, ಕಾರ್ಖಾನೆ - ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ತಲುಪಬೇಕು.”

ನಾವು ಇವತ್ತು ಯಾವುದನ್ನು ‘ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ’ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆಯೋ, ಅದರ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವುದು ಸುಸ್ಪಷ್ಟ. ಅದಲ್ಲದೆ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರು, ಇಂದು ‘ವಿವಿಧೋಗಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ’ (Vocational Education) ಎಂದು ಯಾವುದನ್ನು ನಾವು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆಯೋ, ಅದನ್ನು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದವರು ಕೂಡ. ವರಮಾನವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವ ಯಾವುದಾದರೂ ಉದ್ಯೋಗ ಅಥವಾ ಕೌಶಲದಲ್ಲಿ ಬಡಜನರಿಗೆ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕು ಎಂದು ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಇಚ್ಛೆ ಪಟ್ಟಿದ್ದರು. ಇದಲ್ಲದೆ, ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಪಠ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಅವರು ಒಲವು ತೋರಿಸಿದ್ದರು.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅವರವರ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೇ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ, ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕವಾದ ಹೆಜ್ಜೆಯೊಂದನ್ನು ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಬೋಧನೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಪರಿವಾಜಕರಾದ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಅದು. ಅವರು ಕೇವಲ ಅಲೆಮಾರಿ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುವ ಬದಲು, ಒಂದು ಕಡೆ ನೆಲೆಸಿ, ಆ ಸ್ಥಳದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪಾಠ ಹೇಳಿಕೊಡಲಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಅವರು. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಪಂಗಡಗಳ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳ ಸಹಾಯ ದೊರಕದೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ, ತಮ್ಮ ಸಹೋದರ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳನ್ನೇ ಈ ಬಗೆಯ ಸೇವಾಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ನಿಯೋಜಿಸಿದರು.

ಇಷ್ಟಾಗಿಯೂ ಕೇವಲ ಲೌಕಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡುವುದರಲ್ಲಿನ ಅಪಾಯದ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರಿಗೆ ಪೂರ್ಣ ಅರಿವಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವರು ಲೌಕಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಜೊತೆಜೊತೆಗೆ ಜನರಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಭಾವನೆಗಳನ್ನೂ ಹರಡಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕಂದೇ ಅವರು ಕರೆಕೊಟ್ಟರು: “ಭಾರತವನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಥವಾ ರಾಜಕೀಯ ಭಾವನೆಗಳಿಂದ ಪ್ರವಹಿಸುವ ಮೊದಲು, ಅದನ್ನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಭಾವನೆಗಳಿಂದ ಮುಳುಗಿಸಿಬಿಡಿ” ಎಂದು.

(ಮುಂದುವರೆಯುವುದು)